

לקוטי תורה • שמיני עצרת • מאמר 6

טוב לחסות בה' מבטוח באדם

טוב יותר לחסות בה' מלבטוח באדם

”אדם” הוא האלוקות שנכנסת ללב ונקלטת בו; ”לחסות בהוי” פירושו האלוקות שמעבר להשגה, המקיפה את הנשמה כצל. האור המקיף טוב יותר להגנה מפני הגוף והנפש הבהמית, ואילו האור הפנימי נחוץ כדי שהאלוקות תיקלט באדם ותהיה שלו.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/likkutei-torah/shemini-atzeres/6/

הנקודה

“אדם” הוא האלוקות שנכנסת ללב ונקלטת בו; “לחסות בהוי” פירושו האלוקות שמעבר להשגה, המקיפה את הנשמה כצל. האור המקיף טוב יותר להגנה מפני הגוף והנפש הבהמית, ואילו האור הפנימי נחוץ כדי שהאלוקות תיקלט באדם ותהיה שלו.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע נאמר בתהילים קי”ח שהחסות בהי”טובה” יותר מביטחון באדם, בשעה שבמקום אחר נאסר לכתוח באדם, ומדוע נעשה שימוש בשני פעלים שונים. “האדם” הוא אדם העליון שבחזון יחזקאל, שהזהיר מזהה עם השם הקדוש; “לכתוח” — מלשון טח, טיח — פירושו באלוקות הדבקה בפנים, ואילו “לחסות” פירושו להסתופף בצלו המקיף. בתפילה, ההבדל הוא בין התבוננות שהלב יכול להכיל (“אדם”, הקשור לממלא כל עלמין) לבין התבוננות שמעבר ליכולת הנשמה, המושגת רק בביטול (“הוי”י”, הקשור לסובב כל עלמין). האהבה שהלב מכיל דועכת לאחר התפילה, מפני שהגוף והנפש הבהמית, ה“עמים” המקיפים את הנשמה, מכסים עליה ומחדירים מחשבות זרות. המדרגה המקיפה מקיפה את הנשמה תמיד, כמו מחשבה השקועה כולה בנושא אחד, ולכן היא “מכרתת” הן את האסור והן את המיותר. ובכל זאת, גם “אדם” נחוץ, כי התכלית היא שהאלוקות תיקלט בפנים. צל הסוכה ו”האזרח בישראל” מבטאים את שני הצדדים: כל מדרגה טובה יותר מבחינה אחרת.

מבנה

1	הפסוק והשאלות שהוא מעורר	¶1
	מדוע “טובה”, ומדוע “לחסות” לעומת “לכתוח”? “האדם” הוא אדם העליון; ביטחון הוא דבקות פנימית, וחסות היא צל מקיף. הוזהר ומפרשיו (אריך אנפין לעומת זעיר אנפין); התבוננות הנכנסת ללב.	
2	שלוש דרגות בהתבוננות, וה“עמים” המקיפים	¶2
	התבוננות שהלב מכיל (“אדם”), שהשכל משיג אך הלב אינו מכיל, ושמעבר לשכל (ביטול, “הוי”י”). הגוף והנפש הבהמית מקיפים את הנפש האלקית ומכניסים מחשבות זרות בתפילה.	
3	“אכריתם” והצורך ב“אדם”	¶3
	האהבה הפנימית דועכת לאחר התפילה; המדרגה המקיפה, הקבועה כמחשבה השקועה כולה בנושא אחד, כורתת הן את הרע האסור והן את המיותר. ובכל זאת נחוצה קליטה של מדרגת “אדם”.	
4	צל הסוכה	¶4
	“האזרח בישראל” הוא המדרגה הפנימית; צל הסוכה הוא המדרגה המקיפה, המגינה מפני הכוחות החיצוניים. כל אחת טובה יותר מבחינה אחרת.	

מושגים

אדם העליון (אדם העליון) אדם העליון המדות האלוקיות המסודרות, כביכול, בצורת אדם (חזון יחזקאל); באדם, האלוקות הנכנסת ללב ונקלטת בו באמצעות השכל והרגש.	אור מקיף מקיף אלוקות גדולה מכדי להיכנס להשגת האדם; היא נשארת מעליו ומקיפה אותו כצל, ודווקא משום שהיא מקיפה אותו היא קבועה ומגינה.
--	--

קליפת נוגה קליפת נוגה

התחום שממנו ניזונים הגוף, הנפש הבהמית והדברים המותרים שעדיין לא נתבררו; ה"עמים" המקיפים את הנשמה.

התבוננות התבוננות

התבוננות באלוקות בתפילה; המאמר מבחין בין סוגים שהלב יכול להכיל, שהשכל לבדו יכול להכיל, ושנעלים אפילו מהשכל.

קליטה קליטה

הכנסה פנימית של אור אלוקי, כך שהוא נעשה חלק מהאדם; הדבר נמשל לכוח הנקבי המקבל, הכלול בשם "אדם"

קטע 1 • 11

הפסוק והשאלות שהוא מעורר

1 טוב לחסות¹ בה' מבטוח באדם.² להבין מהו טוב דמשמע שגם באדם רשאי לבטוח אלא שיותר יטוב לבטוח בה' והלא כתיב אל תבטחו בנדיבים³ כבן אדם כו'.

"טוב לחסות בה' מבטוח באדם". עלינו להבין מה פירוש "טוב", שהרי משמע שגם מותר לבטוח באדם, אלא שטוב יותר לבטוח בה'. אך האם לא נאמר "אל תבטחו בנדיבים, כבן אדם" וכו'?

המאמר פותח בפסוק מההלל (תהילים קיח) ושואל מדוע נאמר "טוב יותר", כאילו מותר לבטוח בבני אדם, אלא שהדבר פחות טוב. פסוק אחר (תהילים קמו) אוסר במפורש לבטוח בבני אדם, ולכן ההשוואה נראית לא במקומה.

וגם להבין דגבי הקב"ה כתיב לחסות וגבי אדם מבטוח. אך הענין דבאדם כתיב בקמץ תחת הבית במקום ה"א הידוע כלומר באדם הידוע⁴ הוא בחי' אדם העליון כמ"ש

וגם יש להבין מדוע ביחס להקדוש ברוך הוא נאמר "לחסות", ואילו ביחס לאדם נאמר "מבטוח". אך הענין הוא ש"באדם" כתוב: **בבי"ת בקמץ, במקום ה"א הידיעה, כלומר "באדם הידוע" — בחינת אדם העליון, כמו שנאמר**

שאלה נוספת: בפסוק מופיעים שני פעלים שונים — "לחסות" ביחס לה' ו"לבטוח" ביחס לאדם. התשובה מתחילה בהערה דקדוקית: התנועה מתחת לאות בי"ת בתחילית ("באדם" ולא "באדם" בפתח) מסמנת את ה"א הידיעה, כך שמדובר ב"אדם" מסוים וידוע — אדם העליון, המדות האלקיות הערוכות, כביכול, בדמות אדם.

ועל דמות הכסא⁵ כו' ומבטוח הוא מלשון וטח⁶ את הבית⁷ שהוא לשון טיחה ודיבוק שדבקה בחינה זו בפנימיותו ותוך תוכו. ולחסות הוא שחוסה בצל ומקיף שמלמעלה.

"ועל דמות הכסא" וכו'. ו"מבטוח" הוא מלשון "וטח את הבית", שפירושו מריחה והידבקות: בחינה זו נדבכת בפנימיותו ובעומק פנימיותו. ואילו "לחסות" פירושו לחסות בצל ובאור מקיף שמלמעלה.

יחזקאל ראה "דמות אדם" על הכסא; דמות זו היא אדם העליון. המילה "מבטוח" נדרשת מלשון "וטח", כלומר מריחה הנדבכת לקיר: בחינה זו של אלקות נדבכת באדם מבפנים. לעומת זאת, "לחסות" פירושו למצוא מחסה בצל הנותר מעל האדם ומקיף אותו — אור מקיף שאינו נכנס לתוכו.

וזוהו טוב לחסות בבחינת מקיף שמבחי' הוי' יותר מבחי' השראת פנימיות של בחי' אדם העליון כו'

וזוהו "טוב לחסות": לחסות בבחינת המקיף שמבחינת הוי', יותר מבחינת השראת הפנימיות של בחינת אדם העליון וכו'.

לפי זה, משמעות הפסוק היא שמוטב לחסות תחת האור המקיף של הוי', הנשאר מחוץ לאדם, מאשר שאורו של אדם העליון ישכון בתוכו.

(א' באדרא דנשא) (דקל"ט ב') דבכל אתר דאדכר אדם הכא לא אדכר אלא בשמא קדישא⁸ כו'

נאמר ש"בכל אתר דאדכר אדם הכא לא אדכר אלא בשמא קדישא" וכו' (דף קל"ט ע"ב) (באידרא דנשא).

האידרא שבזוהר, בפרשת נשא, תומכת בכך: כשהיא מדברת על "אדם", הכוונה היא להתגלות של השם האלקי הקדוש. "אדם" הוא אפוא בחינה אלקית, ולא אדם בשר ודם בלבד.

ואיתא שם בהפירושי דטוב לחסות בהוי' היינו הארת א"א מבטוח באדם שהוא בחי' ז"א ע"ש בספר רוח דוד.

ונאמר שם בפירושים ש"טוב לחסות בהוי'" פירושו הארת אריך אנפין, ואילו "מבטוח באדם" הוא בחינת ז"א; עיין שם בספר רוח דוד.

פירושים קבליים לקטע זה בזהר מבינים את הפסוק כהנגדה בין שתי תצורות של הספירות: אריך אנפין, פנימיות הכתר שלמעלה מהשכל ומהמדות, וזעיר אנפין, המדות היוצרות את דמות ה"אדם". רוח דוד הוא שם הפירוש שבו מופיע העניין

ולהבין ביאור זה בעבודת ה' מהו בחי' אדם העליון כו' הוא כי הנה יש כמה מיני התבוננות⁹ יש שתכנס בקרב איש ולב¹⁰ עמוק שיהא הלב מתפעל ומתלהט ואעפ"כ מפני זה לא נהפך ממהותו

ולהבין ביאור זה בעבודת ה' — מהי בחינת אדם העליון וכו' — הנה יש כמה מיני התבוננות. יש התבוננות שנכנסת בקרב איש; ולב עמוק, והלב מתפעל ומתלהט, ואף על פי כן אין האדם משתנה על ידי ממהותו

כעת עובר אדמו"ר הזקן לבאר כיצד העניין בא לידי ביטוי בתפילת האדם. הסוג הראשון של התבוננות נכנס "בקרב איש ולב עמוק" (תהילים סד): הלב מתעורר ומתלהט באהבה, אך טבעו הבסיסי של האדם נשאר כפי שהיה

רק שנתקעה האהבה בלבו במקום אשר הוא שם כי הלב הוא כלי קיבול לאהבה זו כאשר יוכל שאת.

אלא שהאהבה נקבעה בלבו במקום שבו הוא נמצא, כי הלב הוא כלי קיבול לאהבה זו, כפי יכולתו להכיל

בסוג הראשון הזה, האהבה מתיישבת בלב כפי שהוא, במקומו ובמידתו; הלב משמש כלי המכיל אהבה לפי יכולתו

קטע 2 • 211

שלוש דרגות בהתבוננות, וה"עמים" המקיפים

2 ויש התבוננות שהיא למעלה בהשגת מוחו¹¹ ובינתו והלב קטן מהכיל התבוננות זו שאלו היה מגיע עד הלב היה כלה שארו ולבבו¹² בכלות הנפש כו'.

ויש התבוננות שהיא למעלה, בהשגת מוחו ובינתו, והלב קטן מלהכיל התבוננות זו; שאילו הייתה מגיעה עד הלב, היה שארו ולבבו כלים בכלות הנפש וכו'.

סוג שני, נעלה יותר, של התבוננות נתפס בשכל, אך גדול מכדי שהלב יוכל להכילו. אילו הגיע ללב, היה מציק אותו; האדם היה כלה מרוב כיסופים לה', במצב הנקרא כלות הנפש (תהילים עג, כו)

ויש אשר גם מוחו לא סביל כו' והוא ענין תפלה בלחש ובחשאי כו' שהוא ביטול

ויש התבוננות שאף מוחו אינו יכול לסבול וכו', והיא עניין התפילה בלחש ובחשאי וכו', שהיא ביטול

הסוג השלישי הוא למעלה אפילו מהשגת השכל. הוא מקביל לתפילה בלחש ובחשאי — תפילת העמידה — שבה האדם עומד בביטול ולא מתוך הבנה

השגת הנפש למעלה מכאשר תוכל נפשו שאת כו' (עמ"ש סד"ה יהודה אתה וסד"ה השמים כסאי ועמ"ש בד"ה אלה פקודי ובד"ה שימני כחותם)

השגת הנפש למעלה ממה שהנפש יכולה לשאת וכו'. (עיין מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "יהודה אתה" ובסוף המאמר המתחיל "השמים כסאי", וכן מה שכתוב במאמר המתחיל "אלה פקודי" ובמאמר המתחיל "שימני כחותם").

ביטול זה הוא למעלה ממה שהנפש יכולה לקלוט. הסוגריים מפנים את הקורא לארבעה מאמרים נוספים של אדמו"ר הזקן המפתחים את הנושא.

והנה ההתבוננות שתכנס בלב איש להיות הלב כלי מוכן לשבתה הוא נקרא בחי' אדם בעל שכל ומדות כו' משא"כ בחי' הוי' הוא מה שהוא למעלה מכאשר תכול הנפש שאת כו'

והנה ההתבוננות הנכנסת בלב האדם, עד שהלב נעשה כלי מוכן לשבתה, נקראת בחינת "אדם", בעל שכל ומדות וכו'; ואילו בחינת הוי' היא מה שלמעלה ממה שהנפש יכולה לשאת וכו'.

כאן מוגדרים המושגים: התבוננות שהלב יכול להכיל, עד שהוא נעשה לה בית, נקראת "אדם", משום שהאדם הוא בעל שכל ורגש. "הוי'" היא הבחינה שלמעלה ממה שהנפש יכולה להכיל.

(ואפשר דההתבוננות בבחי' ממכ"ע נקרא אדם משא"כ בחי' סוכ"ע הוא בחי' הוי'. ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין דעת ואמונה כו'. ואפשר לומר שזהו ענין מוחין דתש"י ומוחין דתש"ר)

ואפשר שההתבוננות בבחינת ממלא כל עלמין נקראת "אדם", ואילו בחינת סוכ"ע כל עלמין היא בחינת הוי'. (עיין מה שכתוב במאמר המתחיל "וידעת היום" בענין דעת ואמונה וכו'. ואפשר לומר שזהו ענין מוחין של תפילין של יד ומוחין של תפילין של ראש.)

אדמו"ר הזקן מציע הקבלה נוספת: התבוננות בה' כאור הממלא כל עולם לפי מידתו היא בחינת "אדם", ואילו ה' כאור שלמעלה מכל העולמות הוא בחינת "הוי'". הוא מפנה למאמר העוסק בדעת ובאמונה — השגה לעומת אמונה שלמעלה מהשגה — וכן לשני סוגי התפילין: תפילין של יד, המונחות כנגד הלב, ותפילין של ראש.

וזהו טוב לחסות בהוי' הגם שיהיה בבחי' מקיף מבחי' הוי' ולא יוכל ליכנס בגילוי הלב אעפ"כ טוב יותר מלהיות בטוח בבחי' אדם לפי שכל גוים סבבני¹³ כו'

וזהו "טוב לחסות בהוי'": אף על פי שהדבר יהיה בבחינת מקיף מבחינת הוי', ולא יוכל להיכנס בגילוי בלב, אף על פי כן טוב יותר מלבטוח בבחינת "אדם", כי "כל גוים סבבני" וכו'.

כעת מיושם הפסוק: האור המקיף של הוי' אינו מורגש בגלוי בלב, ובכל זאת טוב יותר להישען עליו מאשר על בחינת "אדם" בלבד. הטעם מובא בפסוק הבא במזמור: "כל גוים סבבני".

שיש בחי' גוים הם הגוף ונפש הבהמית שמקליפת נוגה והם הם הסוככים ומלבישים את הנפש והם הם הטורדים ומפילים מחשבות זרות אפילו באמצע התפלה

כי יש בחינת "גוים", והם הגוף והנפש הבהמית שמקליפת נוגה; הם הסוככים ומלבישים את הנפש, והם הטורדים ומטילים מחשבות זרות אפילו באמצע התפלה.

את "הגוים" מפרשים כאן באופן פנימי: הגוף והנפש הבהמית, שמקורם בקליפת נוגה — תחום הדברים המותרים שעדיין לא התקדשו. הם מקיפים את נפש האלקית כמלכוש ומעלים בה מחשבות זרות אפילו באמצע התפלה.

כי יניקתם מצירופי אותיות הדבור בין צירוף לצירוף שהוא בחי' מקום חלל כו' שם יוכלו לינק ולאחזו באדם להפיל בו מחשבות חוץ

כי יניקתם מצירופי אותיות הדיבור שבין צירוף לצירוף, שהוא בחינת מקום חלל וכו'; שם הם יכולים לינק ולהיאחזו באדם ולהטיל בו מחשבות חוץ.

ההסחות מנצלות את המרווחים שבין צירופי האותיות של מילות התפילה: ההפסק שבין צירוף אחד למשנהו דומה למקום חלל שאין בו ביטוי של קדושה, ושם יכולות מחשבות זרות להיאחזו.

וכן המדות שבגוף ונפש הבהמית מלבישים מדות הנפש אלקות שהאבה שבנפש אלקית היא מסותרת ומלוכשת בגוף ונפש הבהמית.

וכן מדות הגוף והנפש הבהמית מלבישות את מדות נפש האלקית, כי האבה שבנפש האלקית נסתרת ומלוכשת בגוף ונפש הבהמית.

בדומה לכך, רגשותיה של נפש האלקית, ובהם אהבתה לה', מוסתרים בתוך רגשות הגוף והנפש הבהמית. לכן האבה שהלב יכול להכיל עטופה תמיד כנפש הבהמית ופגיעה להשפעתה.

קטע 3 • 31

"אכריתם" והצורך ב"אדם"

3 ולכן הגם שמעורר את האבה לה' בתפלתו בקרב איש ולב עמוק כאשר תוכל נפשו שאת אעפ"כ אחר התפלה לא נשאר רק הרשימו וכו'.

ולכן, אף שהוא מעורר בתפלתו את האבה לה' בקרב איש ולב עמוק, כפי יכולת נפשו לשאת, אף על פי כן לאחר התפילה לא נותר אלא הרשימו וכו'.

זוהי חולשתה של בחינת "אדם": האבה שהאדם מעורר בתפילה, עמוקה וכנה ככל שתהיה, מוחזקת בלב; לאחר התפילה, כשנפש הבהמית שבה ומתעוררת, נותר ממנה רק רושם.

אבל ההתבוננות שלמעלה מעלה מכדי שתוכל הנפש שאת והוא ביטול השגת הנפש אע"פ שהוא בבחינת מקיף מלמעלה הנה על זה כתיב בשם הוי" כי אמילם.¹⁴

אבל ההתבוננות הנעלית יותר ויותר, למעלה ממה שהנפש יכולה לשאת, והיא ביטול השגת הנפש, אף על פי שהיא בבחינת מקיף מלמעלה — עליה נאמר "בשם הוי" כי אמילם".

ההתבוננות הנעלית, הביטול שלמעלה מהשגה, נשארת מעל לאדם כאור מקיף, ובכל זאת דווקא היא "כורתת" את ה"גוים" הסובבים אותו, ככתוב: "בשם הוי" כי אמילם".

פ"י אמילם יש בו ב' פירושים¹⁵ לשון כריתה והיינו בסור מרע¹⁶ ממש שמשלש קליפות הטמאות ולשון מילה

פירוש "אמילם" כולל שני פירושים: לשון כריתה, כלומר סור מרע ממש — הרע שמקורו בשלוש הקליפות הטמאות; ולשון מילה,

ל"אמילם" יש שתי משמעויות. הראשונה היא כריתה: סילוק גמור של הרע, "סור מרע" ממש, כלומר הרע שמקורו בשלוש הקליפות הטמאות. השנייה היא מלשון מילה

דהיינו כריתת הערלה החופפת כו' דהיינו בחי' המותרות שמק"נ ולהיות קדש עצמך במותר לך¹⁷ והטעם

כלומר כריתת הערלה החופפת וכו'; היינו בחינת המותרות שמקליפת נוגה, ו"קדש עצמך במותר לך". והטעם הוא

מילה מסירה את הערלה המכסה: זהו בירור של הנאות מותרות אך מופרזות, שמקורן בקליפת נוגה, על פי הדרכת חז"ל "קדש עצמך במותר לך". בחלק הבא מוסבר מדוע הבחינה המקיפה יכולה לפעול זאת

כי בחי' המקיף הוא שמקיף וסובב את הנפש מכל צד וכמשל מי שטרוד מאד במחשבה

כי הבחינה המקיפה מקיפה וסובבת את הנפש מכל צד, וכמו במשל של אדם הטרוד מאוד במחשבה

הבחינה המקיפה סובבת את הנפש מכל צד. הדבר דומה לאדם שנתון כולו במחשבה אחת

אחת שמקיפתו ומלבישתו במאד מאד עד שלא יסיח דעתו ממנה כלל אף בעשותו דברים אחרים והולך אנה ואנה אעפ"כ מחשבה זו לא תזוז ממנו.

אחת, המקיפה ועוטפת אותו בעוצמה רבה מאוד, עד שאינו מסיח את דעתו ממנה כלל; גם כשהוא עושה דברים אחרים והולך. לכאן ולכאן, המחשבה הזאת אינה זזה ממנו

מחשבה כזאת מקיפה אותו לגמרי, ולכן גם כשהוא עסוק בדברים אחרים ומסתובב ממקום למקום, היא אינה עוזבת אותו

וכך הוא בחי' המקיף שמלמעלה הוא נצחי כל ימוט עולם ועד. ולכן הוא אף שכל גוים סבבוני כו' (ועמ"ש בפי' אמור בביאור ע"פ וספרתם לכם)

וכך היא הבחינה המקיפה שמלמעלה: היא נצחית, לא תימוט לעולם ועד. ולכן היא עומדת גם כאשר "כל גוים סבבוני" וכו'. (ועיין מה שכתוב בפרשת אמור בביאור על הפסוק "וספרתם לכם").

כך גם האור המקיף: הוא קבוע ואינו מתערער. לכן הוא עומד גם כאשר "כל גוים סבבוני" — הוא מקיף את האדם בעוצמה רבה יותר מן ההסחות. דיון נוסף מופיע במאמר על "וספרתם לכם", ספירת העומר, בפרשת אמור.

משא"כ בבחינת אדם כתיב עת אשר שלט האדם באדם שיש שליטה וממשלה ח"ו לאדם אחר שמקליפה הגם שהוא לרע לו¹⁸ לאחר זמן כו'.

אבל בבחינת "אדם" נאמר "עת אשר שלט האדם באדם": יש שליטה וממשלה, חס ושלום, של אדם אחר שמן הקליפה, אף על פי שלאחר זמן תהיה זו "לרעתו" וכו'.

לעומת זאת, בחינת "אדם" חשופה להשפעה: בקהלת נאמר "עת אשר שלט האדם באדם", וכאן הכוונה שאדם שמן הקליפה — הנפש הבהמית — גובר לעיתים על ה"אדם" שבקדושה. הפסוק מוסיף ששלטון זה יהיה לבסוף "לרעתו": הוא אינו נמשך לנצח.

אך מ"מ ת"ל בחי' אדם ג"כ כי העיקר שיהיה הוי' לי כו' והיינו בחי' קליטה כנ"ל שהוא בחינת אדם כי זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם.¹⁹

אך אף על פי כן צריך גם את בחינת "אדם", כי העיקר הוא ש"הוי' לי" וכו'. זוהי בחינת הקליטה שנזכרה לעיל, שהיא בחינת אדם, כי "זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם".

ובכל זאת, יש צורך גם בבחינת "אדם", שכן התכלית היא שהוי' יהיה "לי" — שהאלקות תיקלט באמת באדם ותיעשה שלו. הקליטה שייכת לבחינת "אדם", הכוללת זכר ונקבה: הכוח הנקבי המקבל, הקולט ומתעבר.

קטע 4 • 41

צל הסוכה

4 וכל האזרח בישראל.²⁰ פי' בתוך ישראל ובפנימיותם כו' כנ"ל. כי מי שהוא בבחי' מקיף מלמעלה נקרא בחינת צל ולא אורה נגלית וכדכתיב ה' צלך על יד ימינך יומם השמש לא יככה²¹ כו'.

"וכל האזרח בישראל". פירושו: בתוך ישראל ובפנימיותם וכו', כנזכר לעיל. שכן מה שהוא בבחינת מקיף מלמעלה נקרא בחינת צל ולא אור גלוי, ככתוב: "ה' צלך על יד ימינך, יומם השמש לא יככה" וכו'.

המאמר מסיים בפסוק של סוכות: "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות". "בישראל" פירושו בפנים, בפנימיות — הבחינה הנקלטת בתוכו ונקראת "אדם". הסוכה עצמה היא צל, אור מקיף ולא גילוי גלוי, ככתוב "ה' צלך" (תהלים קכא).

שהצל שהוא בחי' מקיף הוא שמירה מהחיצונים כו' אלא לפי שכל גוים סבבוני²² כו' לפיכך טוב יותר לחסות בה'²³ כו' שבבחינה זו יותר טוב המקיף כו' ובבחינה אחרת יותר טוב בחינת אדם כנ"ל:

כי הצל, שהוא בחינת מקיף, הוא שמירה מפני החיצונים וכו'. אלא שמכיוון ש"כל גוים סבבוני" וכו', לכן "טוב לחסות בה'" וכו': מבחינה זו המקיף טוב יותר וכו', ומבחינה אחרת טובה יותר בחינת "אדם", כנזכר לעיל

הצל מגן מפני הכוחות החיצוניים — הקליפות. לכן, מכיוון ש"כל גוים סבבוני", החסות המקיפה עדיפה מבחינה זו. מבחינה אחרת, הקליטה הפנימית, בחינת "אדם", עדיפה; לכל אחת מן הבחינות יש אפוא יתרון משלה.

בעבודה

בתפילה על האדם להתבונן באלוקות עד שהיא נכנסת ללב ונעשית שלו — מדרגת "אדם"; אך אין לו לסמוך על כך בלבד, שכן אהבת הלב דועכת לאחר התפילה, והגוף והנפש הבהמית מקיפים אותו. עליו להגיע גם לביטול שמעבר להשגתו, ל"חסות בהוי'" המקיפה, הנשארת עמו תמיד וכורתת הן את האסור והן את המותר, וכך הוא מקדש את עצמו גם בדברים המותרים.

שאלות לשיחה

1. מדוע הפסוק אומר "לחסות" בה' ו"לבטוח" באדם, וכיצד משחק המילים על "טח" מסביר את ההבדל.
2. מה מבחין בין שלושת סוגי ההתבוננות, ומדוע זו שהלב יכול להכיל נקראת "אדם".
3. כיצד אור שאינו נכנס לאדם יכול להגן עליו טוב יותר מאור שנכנס בו.
4. מהן שתי המשמעויות של "אמילם", ולאיזה סוג של רע מתייחסת כל אחת מהן.
5. אם החסות בהוי' "טובה" יותר, מדוע המאמר עומד על כך שמדרגת "אדם" עדיין נחוצה.

הערות

פסקה 1

1 טוב לחסות

ההערה מציינת שהנחה של אדמו"ר האמצעי על מאמר זה נדפסה שם בהרחבה. זהו תיעוד מפורט יותר של אותה תורה

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ד ע' רלו באריכות יותר.

2 טוב לחסות בה' מבטוח באדם

"טוב לחסות בה' מבטוח באדם": הפסוק שהמאמר מבאר

Psalms 118:8 ח"ח:8

טוב לחסות בה' מבטוח באדם:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, ח.

3 אל תבטחו בנדיבים

"אל תבטחו בנדיבים, בן אדם, שאין לו תשועה": לכאורה הפסוק שולל לחלוטין את הביטחון באדם, ומכאן השאלה מה פירוש "טוב יותר"

Psalms 146:3 ג:3

אַל־תִּבְטְחוּ בַּנְּדִיבִים כִּכְן־אָדָם שְׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה:

Put not your trust in princes, Nor in the son of man, in whom there is no help.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמו, ג.

4 כלומר באדם הידוע

מאמרו של הצמח צדק על מצוות התפילה מצטט את פירוש "באדם" כ"האדם הידוע" — אדם העליון — ומשתמש בו בדיונו בתפילה

הערת קה"ת

מובא ברשר מצות התפלה פרק מ (קלה, א). וראה יהל אור עה"פ ע' תנ.

5 ועל דמות הכסא

בחזון יחזקאל, על דמות הכסא הייתה "דמות כמראה אדם". אדמו"ר הזקן מזהה אותה עם אדם העליון שהפסוק מכנה "האדם"

Ezekiel 1:26 ו:26

וממעל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רִאשָׁם כְּמֶרְאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֶרְאָה אָדָם עֲלִיו מְלַמֵּעָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

6 ומבטוח הוא מלשון וטח

ביאורי הצמח צדק לזוהר דנים בפירוש "מבטוח" כקשור ל"טיחה"; ההערה מפנה לשם לריון מקביל במשחק המילים הזה

הערת קה"ת

ראה ביאורו"ז להצ"צ ע' קצה.

7 וטח את הבית

בדיני בית מנוגע בצרעת מניחים אבנים חדשות ו"וטח את הבית". אדמו"ר הזקן דורש את "מבטוח" משורש זה: התקשרות הדבקה היטב, כמו טיח בקיר.

ויקרא י"ד:מ"בLeviticus 14:42

וְלָקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת וְהִבְיָאוּ אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים וְעָפָר אַחֵר וְטָח אֶת־הַבֵּית:

And they shall take other stones, and put them in the place of those stones; and he shall take other mortar, and shall plaster the house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יד, מב.

8 דבכל אתר דאדכר אדם הכא לא אדכר אלא בשמא קדישא

המאמר עצמו מצטט את האידרא דנשא (האידרא רבא), דף קל"ט ע"ב: "אדם" שם מציין את השם האלקי הקדוש. מכאן ש"אדם" שבפסוק הוא בחינה אלקית

ספר זוהר, האדרא רבא ל"ג:רנ"ז-רס"חZohar, Idra Rabba 33:257-268

9 יש כמה מיני התבוננות

הקטע מבחין בין התבוננות המגיעה רק לחיצוניות הלב לבין התבוננות הנקלטת בנקודה הפנימית ביותר של הלב, ומשווה קליטה זו לעיבור אצל הנקבה. הוא מרחיב את משמעות "הקליטה" של בחינת "אדם" בפסוק 3

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' מטות פה, ג.

10 הביטוי "בקרב איש ולב עמוק" משמש לתיאור התבוננות הנכנסת עמוק אל הלב.

תהילים ס"ד:7Psalms 64:7

יִחַפְּשׁוּ־עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מִחַפֵּשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֲמוֹק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

11 ויש התבוננות שהיא למעלה בהשגת מוחו

ההערה מפנה לתורה אור, דף צ"ז ע"א, לריון מקביל בהתבוננות שהשכל משיג אך הלב אינו יכול להכיל. הקטע לא נמסר לנו, ולכן איננו מתארים את תוכנו

הערת קה"ת

ראה תו"א צז, א.

12 כלה שארו ולבבו

"כלה שארי ולבבי": הפסוק שמאחורי המושג כלות הנפש, כיסופים עזים

כל כך עד שהנפש כאילו יוצאת מן הגוף

תהילים ע"ג:26 Psalms 73:

כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי צוּר־לִבִּי וְחֻלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 כל גוים סבבוני

"כל גוים סבבוני, בשם ה' כי אמילם": שני פסוקים אחרי פסוק הפתיחה של המאמר, מופיע הטעם לכך שהבחינה המקיפה עדיפה. אדמו"ר הזקן מפרש את ה"גוים" כגוף וכנפש הבהמית.

תהילים קי"ח:10 Psalms 118:

כָּל־גּוֹיִם סָבְבוּנִי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֵם:

All nations compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

14 בשם הוי' כי אמילם

"כל גוים סבבוני, בשם ה' כי אמילם". אדמו"ר הזקן מפרש את "אמילם" הן ככרייה והן כמילה.

תהילים קי"ח:10 Psalms 118:

כָּל־גּוֹיִם סָבְבוּנִי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֵם:

All nations compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 בשם הוי' כי אמילם . . . בי פירושים

עמוד זה נמצא בתוך ההנחה המורחבת של המאמר, שהוזכרה בפסקה 1; ההערה מפנה אליה לתיאור מפורט יותר של שתי המשמעויות של "אמילם".

הערת קה"ת

ראה גם סה"מ תקס"ד ע' רמ.

16 בסור מרע

"סור מרע ועשה טוב": המשמעות הראשונה של "אמילם" היא סילוקו של רע גמור.

תהילים ט"ו:15 Psalms 34:

סוּר מִרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְּפוּ:

Depart from evil, and do good; Seek peace, and pursue it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 קדש עצמך במותר לך

חז"ל מלמדים "קדש עצמך במותר לך": קדושה כוללת גם ריסון בדברים המותרים. כאן זו המשמעות השנייה של "אמילם" — "מילת" המותרות.

יבמות כ' א:ט"ו Yevamot 20a:

איסור קדושה — שְׁנִיאוֹת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים, וְאִמְאֵי קָרִי לְקָה אִיסוּר קְדוּשָׁה? אָמַר אֲבִי: כָּל הַמְקֻיִּים דְּבָרֵי חֻכְמִים נִקְרָא קְדוּשָׁה. אָמַר לְקָה רַבָּא: וְכָל שְׂאִינוּ מְקֻיִּים דְּבָרֵי חֻכְמִים, קְדוּשָׁה הוּא דְּלֹא מִקְרִי, רָשָׁע נִמְי לֹא מִקְרִי! אֲלֹא אָמַר רַבָּא: קְדָשׁ עֲצֻמָּךְ בְּמוֹתֵר לָךְ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות כ, א.

עת אשר שלט האדם באדם . . לרע לו

"עת אשר שלט האדם באדם, לרעתו": הקריאה היא שאדם שמן הקליפה שולט לעיתים באדם שבקדושה, ולבסוף הדבר לרעתו שלו.

קהלת ח':ט' Ecclesiastes 8:

אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנָתַן אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם לְרָע לוֹ:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, ט.

19 זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם

"זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם": השם "אדם" כולל גם את הכוח הנקבי המקבל, ולכן הקליטה שייכת לבחינת "אדם"

בראשית ה':2 Genesis 5:

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּיָוֶם הַשְּׁמִינִי:

male and female created He them, and blessed them, and called their name Adam, in the day when they were created.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ה, ב.

פסוקה 4

20 וכל האזרח בישראל

"כל האזרח בישראל ישבו בסוכות": הפסוק מתפרש על הפנימיות ("בישראל"), לצד הצל המקיף של הסוכה.

ויקרא כ"ג:42 Leviticus 23:

בַּסֹּכֶת תִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֹשְׁבוֹ בַּסֹּכֶת:

Ye shall dwell in booths seven days; all that are home-born in Israel shall dwell in booths;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 ה' צלך על יד ימינך יומם השמש לא יכבה

"ה' צלך על יד ימינך, יומם השמש לא יכבה": ההגנה האלקית מתוארת כצל, כלומר כבחינה מקיפה.

תהילים קכ"א:ה'-ו' Psalms 121:

ה' שֹׁמְרְךָ ה' צִלְךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יִכָּבֵה וַיָּרֶחַ בַּלַּיְלָה:

The L-RD is thy keeper; The L-RD is thy shade upon thy right hand. The sun shall not smite thee by day, Nor the moon by night.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 כל גוים סבבוני

ה"גוים" הסובבים — הגוף והנפש הבהמית — הם הסיבה לכך שהאור המקיף המגן עדיף מבחינה זו.

תהילים קי"ח:10 Psalms 118:

כָּל־גּוֹיִם סָבְבוּנִי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֵם:

All nations compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23

טוב לחסות בה'

פסוק הפתיחה של המאמר, שמשמעותו מתבררת כעת: "טוב יותר" נכון מבחינה אחת, ואילו מבחינה אחרת בחינת "אדם" טובה יותר.

תהילים קי"ח:ח Psalms 118:8

טוב לְחַסוֹת בַּה' מִבְּטוֹחַ בְּאָדָם:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/likkutei-torah/shemini-atzeres/6/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק